Лубенченко Ольга Едуардівна,
доктор економічних наук,
професор кафедри аудиту та підприємництва;
Андрійчук Анна Леонідівна,
магістрантка;
Національна академія статистики, обліку та аудиту

МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ 9 «ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ»

Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти» (надалі – МСФЗ 9) вступив в дію з 01.01.2018 року.

За МСФЗ 9 фінансовий інструмент слід розглядати як контракт, який одночасно призводить до виникнення (збільшення) фінансового активу в одного контрагента і фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу в іншого контрагента [1].

До фінансових інструментів також відносяться будь-які види цінних паперів, деривативи (похідні фінансові інструменти), договори щодо депозитів, кредитів, позик, фінансової допомоги на зворотній основі. МСФЗ 9 надає класифікацію фінансових активів, що представлено на рисунку.

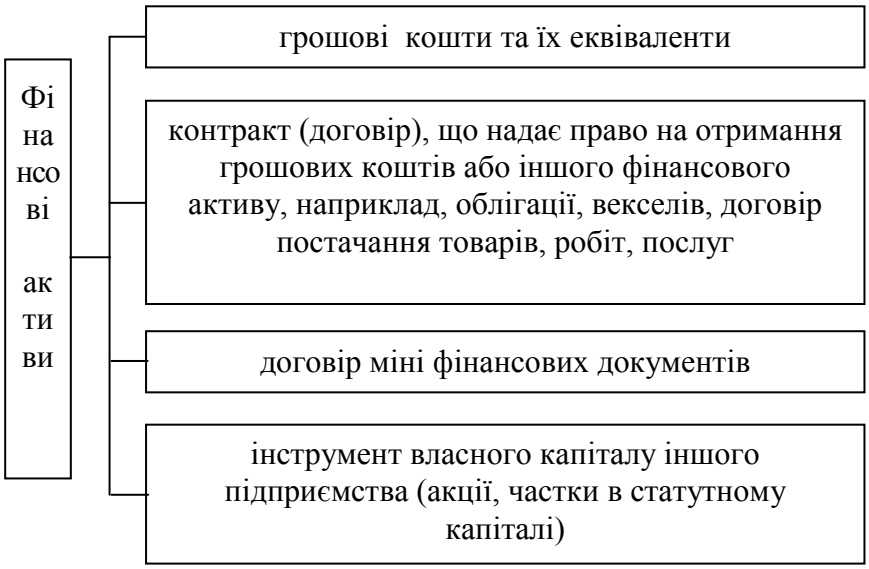

Рис. Класифікація фінансових активів з МСФЗ 9

Фінансовим активом також є дебіторська заборгованість, що виникла в результаті поставки товарів, робіт, послуг, необоротних активів, тощо і передбачає отримання грошових коштів.

Облік фінансових інструментів здійснюється за правилами, встановленими П (С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [2], П (С) БО 10 «Дебіторська заборгованість» [3] та МСФЗ 9, якщо суб’єкт господарювання звітує за міжнародними стандартами.

В обліковій політиці суб’єкт господарювання має визначити особливості обліку фінансових інструментів, зокрема, поточної та довгострокової дебіторської заборгованості.

Поточна дебіторська заборгованість обліковується за чистою вартістю реалізації, за мінусом резерву сумнівних боргів. Резерв сумнівних боргів, зазвичай, суб’єкти господарювання розраховують, виходячи із платоспроможності конкретного дебітора.

На довгострокову дебіторську заборгованість, що обліковується за міжнародними стандартами, нараховується резерв на покриття кредитних збитків.

Так, Державна спеціалізована фінансова установа «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» (надалі – «Держмолодьжитло») розробила Порядок визначення розміру резерву на покриття кредитних збитків у відповідності до МСФЗ 9[4]. Держмолодьжитло визнає резерв під очікувані кредитні збитки за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою собівартістю, для дебіторської заборгованості за господарськими операціями та для дебіторської заборгованості за орендою.

Під час первісного визнання фінансового активу Держмолодьжитло визнає норму допустимих витрат, що дорівнює 12-місячним кредитним збиткам, що очікуються (передбачається, що контрагент не поверне кошти за надані послуги).

Після первісного визнання Держмолодьжитло застосовує трикроковий підхід до знецінення фінансових активів, які ґрунтуються на існуванні значної зміни якості кредитного ризику фінансового активу:

Крок 1. Включає фінансові інструменти, щодо яких не спостерігалося істотного збільшення кредитного ризику з моменту первісного визнання, або у яких на звітну дату низький кредитний ризик. Для цих фінансових активів застосовується 12- місячна модель (очікувані втрати визнаються в цьому часовому періоді). Процентний дохід розраховується щодо загальної балансової вартості активу (без вирахування резерву на кредитні збитки);

Крок 2. Включає фінансові інструменти, які зазнали істотне збільшення кредитного ризику з моменту первісного визнання, але щодо яких немає підтвердження факту знецінення. Для цих фінансових активів застосовуються остаточні очікувані втрати – очікувана наведена вартість втрат, які можуть виникнути внаслідок дефолту протягом усього строку корисного використання фінансового інструменту. Процентний дохід розраховується щодо загальної балансової вартості активу (без вирахування резерву на кредитні збитки);

Крок 3. Включає фінансові інструменти, щодо яких є об'єктивні свідчення знецінення на дату складання звітності. За ними визнаються остаточні очікувані втрати, а процентний дохід визнається за чистою балансовою вартістю (за вирахуванням резервів на кредитні збитки).

Держмолодьжитло оцінює станом на кожну звітну дату резерв під збитки за фінансовим інструментом у розмірі, що дорівнює очікуваним кредитним збиткам за весь строк дії фінансового інструменту, якщо кредитний ризик за таким фінансовим інструментом значно зріс із моменту первісного визнання.

Таким чином, суб'єкти господарювання мають опанувати вимоги МСФЗ 9, внести зміни в облікову політику, в тому числі розробити механізм визначення резерву від кредитних збитків. Наведений вище приклад дозволить іншим суб'єктам господарювання уникнуть помилок в обліку дебіторської заборгованості за МСФЗ 9.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти»// Вісник МСФЗ/електронний журнал. URL: http:// http: //msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article /FZ001567. (Дата звернення: 29.09.2020).
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції». База даних «Законодавство України». ВР України. URL: http:// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text. (Дата звернення: 29.09.2020).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» // База даних «Законодавство України».ВР України. URL: http:// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text. (Дата звернення: 29.09.2020).
4. Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву. Звітність. Офіційний веб-сайт Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву». URL: https: // www.molod-kredit.gov.ua/pro-fond/zvitnist. (Дата звернення: 29.09.2020).

Мазур Михайло Сергійович,
аспірант,
Національна академія статистики, обліку та аудиту

ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах сьогодення залишаються не вирішеною проблема класифікації витрат операційної діяльності, що більшою мірою пов'язана, насамперед, з неоднорідним характером таких витрат.

Підходи до класифікації витрат операційної діяльності підприємства детально досліджували провідні вітчизняні та зарубіжні вчені: К. В. Безверхий, Ф. Ф. Бутинець, В. Г. Горелкін, Н. Ю. Грицак, У. І. Когут, І. П. Руссияна, М. І. Скрипник, В. В. Сопко, М. Г. Чумаченко та інші. Проведений огляд наукових праць засвідчив, що вченими приділяється значна увага розподілу витрат на певні види за відповідними ознаками класифікації та наводяться окремі аспекти щодо використання тієї чи іншої класифікації витрат для конкретних управлінських цілей. Однак питання щодо цільової обґрунтованості витрат є мало дослідженим.

К. В. Безверхий пропонує класифікувати непрямі витрати: за функцією управління; по відношенням до продукту; по відношенням до забезпечення господарської діяльності [1, с. 121]. Застосування таких класифікаційних ознак,